HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

De uitbarsting van den Kloet.

Uit de dagbladen nemen wij het navolgende ingezonden stuk over:

De Kloet.

Geachte Redactie.

Mag ik een kleine plaatsruimte van U verzoeken voor een bede om geldelijken steun voor de vele slachtoffers (Europeanen, Inlanders en vreemde Oosterlingen) van de ontzettende ramp, welke Blitar en omstreken heeft getroffen, ten gevolge van de vulcanische uitbarsting van den Kloet?

De geweldige natuurkrachten, welke over vele duizenden rouw hebben gebracht en geheel of gedeeltelijk have en goed vernietigd, zijn zoo ontzettend, dat men zich nauwelijks een denkbeeld kan vormen van de afgrijselijke ellende, die in de geteisterde streken heerscht.

Laten wij daarom door het doen van giften het leed van onze medemenschen zooveel mogelijk trachten te verzachten.

Ondergeteekende stelt zich gaarne beschikbaar voor de in ontvangstname van, voor dat doel bestemde gelden, welke, door tusschenkomst van een bankier hier ter stede, aan het hoofd van het plaatselijk bestuur te Blitar worden overgemaakt.

Nader zal worden bekend gemaakt, door wien en op welke wijze dit zal geschieden. De desbetreffende verantwoording der gelden zal bij bedoelden bankier ter visie voor belanghebbenden worden gelegd.

Elke gift, hoe klein ook, zal dankbaar worden aanvaard.

U dankzeggende voor de verleende plaatsruimte,

Hoogachtend,

A. H. SPAAN,
Notaris te Blitar.

Den Haag, Lombokstraat 3, 26 Mei.

In afwachting van mogelijke nadere maatregelen, is het bureau der Vereeniging „*Oost en West*", Heulstraat 17, Den Haag, bereid bijdragen in ontvangst te nemen, ter overmaking aan den heer Spaan. Intusschen zij gewaarschuwd tegen versnippering van krachten; door samenwerking kan iets degelijks worden bereikt.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

300-Jarig bestaan van Batavia.

Ter gelegenheid van de viering van het 300-jarig bestaan van Batavia, geeft „Eigen Haard" een omvangrijk en rijk geïllustreerd nummer uit, waarin de stichting van Batavia en daarmede samenhangende onderwerpen van historische en economische beteekenis worden behandeld in artikelen van Prof. J. C. van Eerde, Dr. C. te Lintum, Dr. M. G. de Boer.

Bovendien opent Minister A. W. F. Idenburg dit nummer met een hoofdartikel over de saamhoorigheid van Indië en Nederland en leverden Henri Borel, Maurits Wagenvoort en anderen letterkundige bijdragen.

Leden van de Vereeniging „*Oost en West*", die er prijs op stellen bovenstaande uitgave te ontvangen tegen den prijs van *f* 1.—, worden uitgenoodigd hiervan — onder toezending van dat bedrag plus *f* 0.05 voor porto — mededeeling te doen aan het secretariaat der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag. Het werk zal hun dan worden toegezonden.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

De economische beteekenis van het eiland Celebes.

I.

Voor de historisch aangelegden mensch ligt er een bijzondere bekoring in om zich de cultureele en economische hoogtepunten voor den geest terug te roepen. Wie onzer verdiept zich niet wel eens gaarne in de fabelachtige verhalen van den rijkdom en de macht van Assyrië en Babylonië, van Meden en Perzen? Wie leest niet gaarne van de pracht en praal der pharao's van Egypte of van de gouden eeuwen van Grieken en Romeinen? Welke historicus zou niet gaarne meer willen weten van de Phoeniciërs en van de onzichtbare draden, welke zij sponnen van hun land naar de verste uithoeken van de toenmaals bekende wereld? Onzichtbare draden, waarlangs zij rijkdom en welvaart brachten in hun land, dat daardoor groote economische beteekenis verkreeg. Die draden zijn verbroken; die landen met hun gouden eeuwen zijn vergaan; hun economische glans is uitgedoofd.

Een zelfde verschijnsel kennen wij uit onzen Archipel uit minder lang vervlogen eeuwen. In dit verband gaan onze gedachten naar de Molukken, welker faam in het voortbrengen van kostbare specerijen reeds op het einde der 15de en in het begin der 16de eeuw de stoutmoedige Portugeesche en Spaansche zeevaarders steeds verder van hun geboortelanden trokken, de eersten naar het O., de laatsten naar het W. In de Molukken culmineerde toenmaals de economische beteekenis van de eilandenwereld, welke een eeuw later ook onze voorvaarders „in het zog des Portugees" tot zich trok. En in de Molukken, nog juist voor het einde der 16de eeuw, in 1599, door de Nederlanders, onder Wijbrand van Warwijck en Jacob van Heemskerck bereikt, vonden de eerste gouverneurs-generaal der Ver. O.-Indische Cie., meer economen dan politici, hun steunpunt. Totdat J. Pz. Coen, nu juist 3 eeuwen geleden, het politieke zwaartepunt in den Archipel verlegde naar Jacatra, naar Batavia. Daarna verloren de Molukken allengs ook hunne economische beteekenis; deze is heden ten dage geheel op den achtergrond geraakt.

Er zijn menschen, die zich het liefst bij het heden bepalen, ook en vooral juist waar het geldt de economische verhoudingen van hun land of van de voor hen bereikbare landen. Zij hebben slechts een open oog voor de landen van actueele economische beteekenis. In hun gedachtenrichting ziet men in de eerste plaats N. Amerika voor zich, het land der onbegrensde mogelijkheden. Of vóór den oorlog ook zoovele nu vernielde of verarmde gedeelten van ons eigen werelddeel. En richt de blik zich naar onzen Archipel, wie ziet daar dan niet vóór alles Java en Sumatra? Wil men Java classificeeren als land van groote economische beteekenis, dan komt ons het woord „agricultuur land" in den zin. Sumatra daarentegen is een voorbeeld van een land, dat zijn economische beteekenis niet alleen dankt aan den landbouw, maar daarnaast ook aan verschillende takken van nijverheid. Peper-, tabak- en rubbercultuur aan den eenen kant, goud- en steenkolenmijnbouw en petroleumindustrie aan den anderen kant.

Behalve menschen met historischen zin en de velen met een voorkeur voor het actueele, voor het aanwezige, zijn er ook, die met vooruitzienden blik nieuwe economische mogelijkheden aanwijzen of helpen voorbereiden. En zijn zij het eigenlijk niet, aan wie wij den bloei van het oogenblik te danken hebben?

Was het niet het initiatief van een Nienhuis, Jansen en Cremer, dat den grondslag legde voor de bloeiende tabakscultuur in Deli? Denken wij in dit verband niet aan de pioniers op Java, die daar, zij het ook met tijdelijke hulp van Regeeringswege, met onverdroten ijver en vertrouwen in de toekomst een suiker-industrie tot stand brachten, welke in de wereld haars gelijke niet vindt in wetenschappelijken uitbouw en economische beteekenis? Hebben wij het niet aan den vooruitzienden blik van mannen als Stoop, Kessler en Deterding te danken, dat in den Archipel een petroleumindustrie van allereerste wereldbeteekenis is ontstaan? Wat is er voor sommige temperamenten ook eigenlijk bezielender dan nieuw economisch leven te brengen in en door datgene, wat nu nog zonder leven in eeuwenoude inertie neerligt?

Daar zijn in de wereld landen als Mesopotamië op cultuur- en Klein Azië in de eerste plaats op nijverheidsgebied, die groote economische mogelijkheden voor de toekomst in zich sluiten. Een toekomst, welke door den wereldoorlog zooveel naderbij is gekomen. Daar is ook in onzen Archipel een eiland, waarvan in de toekomst, in de naaste toekomst, een economische groei en bloei van groote beteekenis verwacht mag worden. Voor hem, die de economische mogelijkheden van een land opgespoord en bestudeerd heeft, wordt het duidelijk in welke richting zoodanige groei en bloei zal kunnen plaats vinden. Het eiland, waarop ik het oog heb, is Celebes. En is Java in den Archipel vóór alles het cultuurland van heden, Celebes zal daarin bij uitstek zijn: het nijverheidsland van morgen.

Celebes, zooals het daar ligt midden in den Archipel met zijn grilligen vorm, den grilligsten, welke op onzen aardbodem bestaat, Celebes stond ten opzichte van de Molukken economisch zoozeer op den achtergrond, toen 4 eeuwen geleden voor het eerst de Europeanen in den Archipel kwamen, dat het ook na die komst in 1511—12 vrijlang geduurd heeft, voordat Celebes ontdekt was. Toch had de naam Makasser toen reeds een zekere vermaardheid op politiek gebied, een vermaardheid, die gedurende de 16de eeuw steeds grooter werd. Doch aan het feit, dat Celebes nog geruimen tijd onbekend bleef, was vooral ook deze omstandigheden schuld, dat men toentertijd twee vaar-routes had, waarlangs men, begunstigd door wind en zeestroomen, van Malakka naar de Molukken voer en omgekeerd. Dat waren toen uitgangs- en eindpunt voor de handelsrouten in den Archipel. Welnu, van die twee vaar-routen ging er

één, de voornaamste, langs de N.-kust van Java, voorts ten N. langs de kleine Soenda-eilanden tot bij Timor, om dan recht om te buigen en N.-waarts de Molukken te bereiken. De tweede route, welke minder gebruikt werd, leidde langs Borneo's N.W.-kust naar de Philippijnen, en vandaar recht naar het Z. Op een kaart ziet men duidelijk, hoe men Celebes daarbij in het eene geval links, in het andere rechts liet liggen. Het werd dan ook 1523, d. w. z. 11 à 12 jaren na de komst der Portugeezen in de Molukken vooraleer Europeanen iets van Celebes te zien kregen. Dit geschiedde, doordat Antonio de Brito, Portugeesch gezaghebber te Ternate, zijn neef Simao d'Abreu rechtstreeks van Ternate langs N.-Borneo naar Malakka zond; bij die gelegenheid werd voor de eerste maal het eilandje Menado (thans Menado toea) gezien. In 1525 trachtte Garcia Henriquez op de ,,ilhas dos Celebes'' (N. Celebes) te landen; dat werd hem evenwel door de inwoners belet.

Eerst van omstreeks 1540 dateeren de eerste aanrakingen en handelsbetrekkingen der Portugeezen met Makasser.

Toch had toen reeds een levendige uitvoer plaats uit O.-Celebes van ijzeren en stalen voorwerpen, vervaardigd uit het superieure inheemsche ijzererts. Maar daaraan hadden de Portugeezen geen gebrek. Ook was toen reeds de N.-kust van Celebes bekend als een land rijk aan goud. Maar daar gelukte het den Portugeezen ook op den duur niet zich toegang te verschaffen; dat landgoed bleef door zijne woeste bewoners voor hen gesloten, hoewel zich in de tweede helft der 16de eeuw op sommige punten der kust Portugeesche Jezuïten-paters hebben kunnen vestigen.

Zooals gezegd, een eeuw na de Portugeezen kwamen de Nederlanders in den Archipel aan. Met recht mag men ten opzichte van Celebes zeggen: ,,L'histoire se répète''. Want evenals de eersten, begonnen de laatsten met dat eiland links te laten liggen. Tot 1624 bleven de bewegingen der Nederlanders tusschen Java en de Molukken langs Celebes gaan. In de periode 1623—1640 viel, vooral door de controversen in handels- en politieke belangen, waarbij in het bijzonder Boton het wederzijdsche aanrakingsgebied vormde, de eerste vijandige houding tegen den machtigen Koning van Makasser. Deze had een groot deel van Celebes aan zich onderworpen en veel invloed verkregen op de omliggende eilanden, waar zijne onderdanen handel dreven. Ja, zijne macht reikte tot O.-Celebes, tot Tomboekoe. Vandaar verdreef onze bondgenoot Ali de Makassaren in 1631. Tusschen 1640 en 1649 vonden verdere aanrakingen van de onzen plaats met Makasser en Gorontalo. Onze vestiging te Menado dateert van 1655; zij verliep vredelievend. Onze definitieve vestiging te Makasser geschiedde in 1667, nadat Cornelis Speelman de Makassaren had verslagen. Bij het toen opgerichte fort Rotterdam, genoemd naar de geboorteplaats van den overwinnaar, ontstond later de tegenwoordige plaats Makasser.

Zoo dateeren dus onze eerste twee vestigingen op Celebes van omstreeks het midden der 17de eeuw, maar daarbij zou het dan ook blijven, zooals men weet, tot het begin van deze eeuw. De Minahassa en Z.-Celebes vormden gedurende bijna 2½ eeuw de beide kleine stukken van dit groote Soenda-eiland, waartoe onze vaderlandsche politieke en economische belangstelling beperkt bleef.

(Wordt vervolgd).

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Geen associatie en geen revolutie.

Onder het motto: ,,East is East, and West is West'' is in het *Soer. Hbl.* een artikel verschenen, waarin de inzichten en meeningen worden weergegeven, van een groep personen, die door jarenlang verblijf in Indië en jarenlang werken met en onder Indiërs en Inlanders, zich een geheel ander oordeel vormden over de voor Indië noodzakelijke politiek dan het oordeel van de regeering en van de leidende regeeringsmannen.

De schrijvers zijn bij den opbouw van hun politiek inzicht uitgegaan van het standpunt, dat associatie tusschen Westerling en Oosterling een nimmer te verwezenlijken illusie is. Zij meenen, dat die theoretisch opgebouwde associatie een groot deel vormt van de foutieve en wankele basis, waarop het thans in toepassing gebrachte regeeringsstelsel werd opgetrokken.

Onze macht in Indië berust eenig en alleen op een tekort aan samenhoorigheid onder de verschillende Indische volkeren en volksstammen.

De basis van die macht begint meer en meer te wankelen, omdat door tal van omstandigheden zich een zekere mate van samenhoorigheid onder de Indiërs begint te vormen. Doordat de Nederlandsche regeering jaren geleden reeds niet begreep, dat een nieuwe opbouw van Indië politiek noodzakelijk was, moest de drang naar ruimer en vrijer politiek bestaan door de Indiërs — zelf naar buiten gebracht worden.

Politieke vereenigingen, zooals Insulinde en S. I., ontstonden: de Inl. en Chin. pers begon zich sterk op den voorgrond te plaatsen, terwijl een zich nog steeds uitbreidende beweging naar samenhoorigheid een gereeden voortdrijvingsprikkel vond in een onder de intellectueelen levend gevoel van groote ontevredenheid.

Is dat samenhoorigheidsgevoel vervormd tot een gevoel van nationaliteit [1] dan zal onze macht in Indië op den duur niet bestand blijken ,,tegen een zich bewust geworden gemeenschap van door saamhoorigheid- of nationaliteitsgevoel aaneengesloten Indiërs''.

Doch waar de coöperatie Nederland-Indië de voor beide partijen beste oplossing zal blijken, daar moet een hechte, gezonde basis gezocht worden.

,,De regeering over de Indiërs dient gevoerd te worden door de Indiërs-zelf.

Ofschoon deze op het oogenblik de practische ondervindingen, dus de geschiktheid missen, moet die regeering toch aan hen worden toevertrouwd, daar de ondervinding hier de eenige en juiste leermeesteres is. Eerst wanneer ze de volle verantwoordelijkheid dragen voor de aan hen te verleenen regeeringsmacht, zullen ze die macht ernstig en goed in toepassing leeren brengen.''

Onder Indiërs verstaan de schrijvers: 1e de Inlanders, 2e de Arabieren, 3e de Chineezen, die er geen prijs meer op stellen, beschouwd te worden als onderdanen van het Chineesche rijk, 4e de Nederlanders, in Indië geboren en getogen, de blijvers en hun nakomelingen, die Indië als hun vaderland beschouwen, 5e de als Indiër genaturaliseerde vreemde Westerlingen en Japanners.

Naast deze groep der Indiërs staat de groep der Hollanders: de trekkers, in Indië gekomen uit materieele overwegingen, met zakelijke bedoelingen ter bevordering van hun middellijk eigenbelang.

Het is logisch en een uiting van verstandige en zakelijke politiek, wanneer deze beide groepen haar eigen wetten en verordeningen, haar eigen rechtspraak, onderwijs en bestuur krijgen, indien beide groepen ieder op eigen wijze en naar eigen behoefte ,,de zaken des dagelijkschen levens'' kunnen regelen, onder eenzelfde oppergezag.

De derde groep is die der vreemdelingen.

De Inlanders, vormende het overgroote bestanddeel van de groep Indiërs, zijn opgevoed door dwang, al heeft deze den vorm aangenomen van vaderlijke zorg en bemoeienis.

De Inlander werd als een kind behandeld. En al is hij dien tijd nog niet volkomen ontgroeid, de kern van een betrekkelijk gering aantal intellectueelen, wenscht niet langer op die wijze opgevoed, behandeld en geregeerd te worden, en met de wenschen en verlangens van die intellectueelen moet men rekening houden. ,,De dwang, in welken vorm ook, zal in dit stadium van ontwikkeling der inlandsche gemeenschap, moeten verdwijnen en het oppergezag zal aan die gemeenschap meer en meer self-government (help u zelve!) moeten verleenen''.

De schrijvers wenschen voor de groep Indiërs het volgende bestuur:

1e het gemeentebestuur met een gemeenteraad, verkozen door de gemeenteleden;

[1]) De schrijvers hebben in hun artikel alleen Java en een groot deel van Sumatra op het oog bij de besproken bestuurshervormingen.

2e het regentschapsbestuur, met verkiezing van de regentschapsraadsleden v o o r l o o p i g door de leden van de gemeenteraden (algemeen kiesrecht voorloopig practisch en technisch onmogelijk);

3e de Volksraad, met verkiezing van de leden door de leden der regentschapsraden.

Deze raden dienen min of meer wetgevende bevoegdheden te bezitten voor de groep Indiërs, terwijl men aan den Volksraad in snel tempo gelijke wetgevende bevoegdheid zal moeten geven als aan de Tweede Kamer in Europa.

Naast deze gemeente- en regentschapsraden zijn u i t v o e r e n d e r a d e n, naast den Volksraad is een ministerraad noodig. De leden der wetgevende raden moeten Indiër zijn, die der uitvoerende raden zullen voorloopig nog vaak uit groep II of III moeten aangewezen worden.

Aan een Hollandschen raad wordt de behartiging van de belangen der in Indië wonende en werkende Hollanders toevertrouwd. Deze raad heeft wetgevende bevoegdheid naast het budgetrecht.

Het oppergezag blijft bij den G.G., benoemd door de Koningin.

De Raad van Indië, als adviseerend lichaam, bestaat voor de helft uit vertegenwoordigers van groep I, voor de andere helft uit die van groep II.

De G.G. passe het veto toe op die wetten van een der beide raden, welke de vitale belangen van een der beide groepen aantasten, of die uit een internationaal oogpunt moeilijkheden zouden kunnen veroorzaken. Ook benoemt hij de voorzitters der beide raden, benevens de ministers en de hoofdambtenaren der Indiërs.

De schrs. meenen, dat de van Inlanders uitgaande pogingen tot associatie niet haar oorsprong vinden in een ideëelen drang, maar voortspruiten uit de zucht naar gelijkstelling in alles met den Westerling. Aan dat onzuiver streven naar unificatie danken we de zeer zeker niet gelukkige u n i f i c a t i e v a n h e t s t r a f r e c h t, welke, rekening houdende met Westersche toestanden en behoeften, den Indiër niet voldoen kan.

„Dat het Westersche strafrecht, de Westersche politie-verordening voor de Indiërs-gemeenschap onpractisch is, blijkt uit de sterke en verontrustende toeneming van het aantal misdrijven en overtredingen in de laatste jaren. Men kan zonder overdrijving zeggen, dat op een groot gedeelte van Java voor den inlander niet langer v e i l i g h e i d v a n p e r s o o n e n g o e d e r e n bestaat! Die waarheid moet niet verdoezeld en goedgepraat, maar aanvaard worden."

Schrs. achten het een gebiedende eisch, dat groep I een door haar zelf overdacht en vastgesteld straf-, civiel-, procedurerecht en rechterlijke organisatie krijgt.

In de regentschapsraden landraden, samengesteld uit Indiërs, met revisie der vonnissen bij uit Indiërs bestaande raden van Justitie. „En verder blijve de rechtspraak over de Indiërs geheel buiten den werkkring en de invloedssfeer, buiten de bemoeienis van onze Westersche juristen, die in dezen ten eenenmale onbevoegd moeten worden geoordeeld."

Ook het s t e l s e l v a n b e l a s t i n g e n vindt geen genade in de oogen der schrs., daar het te veel op Westersche leest geschoeid is. Volgens hun meening dienen de Indiërs zelf de belastingkwestie op te lossen en in verordeningen vast te leggen. Ondanks de schoone en bloemrijke rede van den Directeur van Onderwijs achten ze het tegenwoordige o n d e r w ij s ondoelmatig.

„Ook hier weer een drijven naar unificatie, die al evenmin in de werkelijke en logische bedoeling van den Indiër kan zijn. Het is een stelsel pour contenter Dieu et tout le monde met het gevolg, dat niemand tevreden is en ook niemend tevreden kan zijn."

Voor de groep der Indiërs wenschen ze:

1°. dessa-scholen van 3 jaarklassen;
2°. Mulo-scholen, met als voertaal Maleisch en met Nederlandsch en Engelsch als leervakken;
3°. Voorbereidende school voor de universiteit; voertaal en tevens voornaam leervak Hollandsch;
4°. Een universiteit, omvattende ook de meer technische en zuiver Oostersche faculteiten. De colleges voorloopig te geven door leden van groep II en III.

De Westerling bepale zich tot hulp en leiding bij de u i t v o e r i n g, doch hij schrijve het onderwijsprogram niet voor, „omdat hij niet begrijpen en aanvoelen kan, wat noodig en wat gewenscht is voor den Indiër."

Voor de groep Hollanders richte men scholen op naar Westersch model en Westersche opvattingen. Een universiteit is voor deze groep niet noodig, omdat deze leerlingen hun hoogere ontwikkeling in Europa zoeken.

Ten slotte bespreken de schrs. de leuze: Indië voor de Indiërs z o n d e r Hollandsch oppergezag; welke leuze niet wortelt in een gezonden ondergrond.

En voor haar economische, èn voor haar staatkundige en politieke ontwikkeling, zoowel als voor de uitoefening van haar gezag op internationaal gebied heeft de Indiërs-gemeenschap den steun noodig van een in die opzichten meer ontwikkelde Westersche gemeenschap.

En onder een ander oppergezag dan het Nederlandsche zou ze op velerlei gebied in slechtere en minder gewenschte omstandigheden geraken.

Onomstootelijk staat vast, dat naast het Engelsche het Nederlandsche gezag op den voorgrond mag geplaatst worden in vergelijking met de toegepaste koloniale politiek van andere koloniseerende mogendheden.

Indiërs en Hollanders hebben elkaar noodig in Indië, ook bij den opbouw van een ander Indië; ze dienen op de meest practische en zakelijke wijze samen te werken, zonder ideëele theorieën en ethische schijn-schittering.

De tegenwoordige politiek heeft schromelijk gefaald; er was een streven voor leuzen en woordenpraal. Associatie is geen basis voor een Indische staatsgemeenschap; unificatie evenmin, verwestering nog minder. Er was een tekort aan m a n n e n, naast het teveel aan l e u z e n.

Dit proces van ontbinding, dat moet leiden tot de revolutie, dient zoo spoedig mogelijk gestuit te worden, want een revolutie zou in ieder opzicht een o n h e r s t e l b a r e r a m p zijn voor Indië, voor de Indiërs en voor de Hollanders.

Suriname.

In het vorige nummer van dit weekblad is in het literatuur-overzicht melding gemaakt van het artikel „Kolonisatie van Suriname door Nederlandsche landbouwers", van de hand van J. J. L e y s, in het landbouwkundig tijdschrift „West-Indië", Februari 1919.

Het onderwerp is van het allergrootste belang, maar een bespreking van des heeren Ley's merkwaardig betoog — waarin de heeren van de „wetenschap" menige veer moeten laten — zou wellicht evenveel bladzijden vereischen als het betoog lang is. Wij moeten dus van de bespreking afzien en bepalen ons tot het overnemen van de volgende opmerking van „De Surinamer" van 20 Maart 1919:

„Het lievelingsidee van den heer Leys wordt in dit nummer gepropagandeerd op eene wijze, welke den vurigen propagandist kenmerkt.

Nieuwe gezichtspunten in deze gevaarlijke kwestie worden echter niet verkregen. Toekomstmuziek en toekomstdroomen worden ten beste gegeven door een idealistisch man, wiens enthousiastische verbeelding reeds de werkelijkheid vermeent te zien in de toekomst.

Nogmaals moeten wij onze verwondering uitspreken, dat het gevaar van menschenlevens zoo wordt verkleind. Stonden geen menschenlevens op het spel, dan zouden wij de actie van den wel wat te voortvarenden heer Leys niet zoozeer bestrijden. Thans achten wij ze zeer betreurenswaardig en onverantwoordelijk."

* * *

S t e p h a n schrijft in No. XIII zijner Marowijne-brieven in „Suriname" van 18 Maart o.m.:

„De weinig overgebleven Indianen langs de kuststreek zijn zoo langzamerhand opgenomen in de Westersche beschaving, of wat daarvoor in dit tropenland doorgaat; hun zeden en gewoonten verschillen in vele, zoo niet in alle opzichten van die hunner voorvaderen. Die menschen, die Zondags ter kerke gaan in jas en broek van Engelsche snit, jubel-leeren schoenen, zijn dan ook geen Indianen meer, misschien wel in ethnologische, maar toch niet in sociale beteekenis.

De Indianen van den middenloop en hare zijtakken zijn reeds jarenlang mét de boschnegers in aanraking geweest, en hebben van deze, tezamen met andere voorwerpen van Europeeschen oorsprong, ook een gevoel van ons schaamtegevoel overgenomen. Zij dekken zich veelal op dezelfde primitieve wijze

als de boschnegers en dit is in het tropisch oerwoud ruim voldoende ter bevrediging van onze Westersche begrippen.

Bij de Indianen van den Bovenloop is de zaak anders gesteld. Deze gaan geheel naakt, beide seksen. Schaamtegevoel, het bewustzijn van naakt-te-zijn, ontbreekt geheel. Het weinige, dat soms gebruikt wordt, dient kennelijk meer als beschermende afsluiting, dan als verhullende bedekking.

Bij die stammen heerscht evenwel het eigenaardige gebruik, dat ieder zich afzondert voor een functie, die wij bij voorkeur gezamenlijk verrichten, n.l. het gebruik van het maal. Moet er al eens gezamenlijk gegeten worden, b.v. op reis, wanneer slechts één pot is medegenomen, dan staat de pot in het midden en ieder zit er met den rug naar toe, na zich vooraf van een behoorlijke portie te hebben voorzien.

De menschen, die om zoo te zeggen pas den rand van het steenen tijdperk hebben overschreden, kunnen zich moeilijk een begrip maken van het dubbel doel van onze kleeding, van onze levenswijze en van onze, in hunne oogen hoogst onzedelijke manier van doen bij het eten.

Als wij gezamenlijk het maal nuttigen op onze gewone manier, dan maakt dit op hen denzelfden weerzinwekkenden indruk, dien wij zouden ondervinden, indien wij ons plotseling bevonden temidden van een groep geheel onbekleede personen van beider kunne en allerlei leeftijd; een toestand waarvan zij niet den minsten hinder ondervinden. Als ze elkaar maar niet in den mond behoeven te zien, want dat is het summum van onzedelijkheid."

In welk deel van den bovenloop van de Marowijne, zouden wij willen vragen, heeft de heer Stephan de „geheel naakte" Indianen van beide seksen gezien? Wanneer men de vele kiekjes in de Verslagen van de Tapanahonie-, de Toemoekhoemak- en de Corantijn-expeditie beschouwt, ziet men, dat de Indianen aan den bovenloop der rivieren wel overdreven gedecolleteerd zijn, maar de mannen hebben toch hun grooter of kleiner lendendoek en de vrouwen haar „kwejoe" aan.

En is de mededeeling omtrent de gewoonten bij het eten Wahrheit of Dichtung? Wij herinneren ons niet in de genoemde reisverslagen daaromtrent iets gevonden te hebben, maar het is niet uitgesloten, dat ons geheugen ons hier in den steek laat.

Eenige documentatie door den heer Stephan zou welkom zijn aan allen die zich voor de studie der Indianen interesseeren.

* * *

Van vriendelijke zijde werd ons ter lezing toegezonden „The Independent" 4 Januari 1919, een te New-York verschijnend weekblad, waarin een artikel onder het hoofd „Proposed purchase of Surinam". Wij zullen niet op het artikel ingaan. Bij de aandachtige lezing kregen wij den indruk, dat het geheel of gedeeltelijk in Suriname of in Nederland is geschreven of dat de gegevens (of een deel daarvan) door iemand in Suriname of in Nederland zijn verstrekt.

In hetzelfde nummer een artikeltje van J. Barkley Percival te Paramaribo, getiteld: „The Wonders of Surinam. A Wasted Land of Unlimited Resources", een soort reisbeschrijving, getuigende van weelderige phantasie.

In hetzelfde weekblad — het nummer van 21 Juli 1917 — heeft reeds een editorial gestaan „Let Us Buy the Dutch West-Indies", die ons nog niet onder de oogen is gekomen.

* * *

In de „Bijdragen voor vaderlandsche geschiedenis en oudheidkunde", vijfde reeks, deel VI, af. 2/3, van de hand van Mr. R. Bijlsma een interessant artikel over een merkwaardige persoonlijkheid uit de Surinaamsche samenleving in het tweede deel van de 18de eeuw: „David de Is. C. Nassy, schrijver van de „Essai Historique sur Surinam"."

Mr. Bijlsma raadpleegde voor deze studie voornamelijk het archief van de Portugeesch Joodsche Kerkelijke gemeente (waarvan de bescheiden in den regel in het Portugeesch zijn gesteld), het oud-notarieel archief en de archieven van het Hof van Politie en van de Gouvernementssecretarie. Voorts Malouet, die in zijne Mémoires — Tome III, blz. 52 — Nassy, un homme extraordinaire noemt, die op 30-jarigen leeftijd, zonder ooit Suriname verlaten te hebben, er toe gekomen is, sans autre secours que son génie, „à apprendre méthodiquement l'arabe, le caldéen, l'hébreu rabinique, et la plupart des langues modernes, qu'il parle et écrit purement. Et cet homme, qui passe huit heures par jour dans son cabinet, qui est en correspondence avec des hommes célèbres de l'Europe, s'occupe cependant, comme ses plus vils confrères, à acheter et revendre de vieux galons."

Malouet deelt voorts mede, dat Nassy een dictionnaire de la langue indienne-galibi had samengesteld, die echter niet uitgegeven is.

Van zijn rijkvoorziene bibliotheek krijgt men een denkbeeld, wanneer men de titels nagaat, die Mr. Bijlsma mededeelt, een greep uit den catalogus van 433 titels.

Mr. Bijlsma heeft een goed werk gedaan dezen merkwaardigen selfmade man aan de vergetelheid te ontrukken.

* * *

Wij ontvingen van den schrijver, den heer H. Weiss, zijn zeer lezenswaardig geschrift, „De eerste pogingen tot zendingsarbeid en kolonisatie der Hernhutters in Nederlandsch Guyana van 1735-1745." Uit het Hoogduitsch vertaald door mej. W. M. G. Bartelds. Uitgegeven door het Zendingsgenootschap d. Evang. Br. Gemeente te Zeist. Men leze deze lijdensgeschiedenis, ook in verband met den oproep van het Bestuur van genoemd genootschap, in ons vorig nummer, blz. 8 opgenomen.

* * *

De post voor West-Indië, welke werd verzonden met het d.d. 13 dezer van Amsterdam naar Paramaribo vertrokken stoomschip „Stuyvesant", is op last van de Britsche autoriteiten te Falmouth ontscheept.

Hoeveel menschen worden door dezen maatregel nu weer gedupeerd! Komt er niet eindelijk een eind aan deze misère?

De „Jan van Nassau" gaat alleen naar Curaçao. Waarom? Wij hopen, dat het de bedoeling is, dat de boot op de terugreis Paramaribo zal aandoen om de daar opgehoopte producten af te halen.

Curaçao.

De Spreien aangekomen.

Onlangs heeft H. M. de Koningin-Moeder eindelijk de reeds zoo lang geleden door Boeatan's tusschenkomst uit Curaçao bestelde drie spreien ontvangen.

Het borduurwerk met open steken (fils tirés) afgewisseld, is keurig uitgevoerd en het geheel mag dan ook in alle opzichten de goedkeuring van hare Majesteit wegdragen. De dames-werksters Arnoldina H. Lauffer en Margot Pietersz, mej. S. C. C. A. Wuister en Lelia Caprilles, hebben allen eer van haar kunstarbeid. Eerlang zal één dezer spreien in Boeatan ten toon worden gesteld, opdat ook het publiek het Curaçaosch borduurwerk kan waardeeren, hetgeen naar wij durven hopen tot meerdere bestellingen zal leiden.

* * *

Onder de officieele berichten in de „Curaçaosche Courant" van half April j.l. wordt vermeld, dat bij Koninklijk besluit van 21 Maart 1919, No. 61, de heeren Mr. W. Ch. de la Try Ellis, B. E. van der Veen Zeppenfeldt en Dr. J. P. Evertsz Hzn., zijn benoemd tot lieden van den Kolonialen Raad, en bij besluit van denzelfden datum No. 62 de heeren A. G. Statius Muller en Dr. J. P. Evertsz Hzn., tot onderscheidenlijk voorzitter en ondervoorzitter van dien Raad

„De Vrijmoedige" teekent hierbij aan:

Bij de benoeming van leden van den Kolonialen Raad, welke dezer dagen heeft plaats gehad, is ditmaal voor eene der vacaturen afgeweken van den regel, om den 1sten candidaat van het tweetal, dat ter vervulling van eene opengevallen plaats aanbevolen wordt, te benoemen, welke candidaat, door de meeste der uitgebrachte stemmen op zich te vereenigen, als het door den Raad gewenschte lid moet worden beschouwd.

Art. 73 van het regeerings-reglement luidt: „De Koloniale Raad dient voor elke opengevallen plaats onder de leden eene aanbeveling van twee personen aan den Koning in."

Vóór de jongste benoeming van leden van den Kolonialen Raad, waarbij geen rekening is gehouden met een der aanbevolen tweetallen candidaten, bestond onze „volksvertegenwoordiging" uit 6 Protestanten, 3 Israëlieten en 2 Katholieken. Het getal van dezen is thans met één vermeerderd.

* * *

Men schrijft uit Bonaire aan het zelfde blad:

Bonaire, 14 April 1919.

Zondagavond 13 dezer. Omstreeks acht n.m. De buitengewoon verlichte woning van den oudsten Landraad, den heer P. L. de Haseth, trok dien avond op bijzondere wijze onze aandacht; niet zoozeer om der wille der ongewone verlichting, maar wel om het feit dat daar binnen eene doodsche stilte heerschte, eene stilte, die aangrijpend was, eene stilte die verried wat omging in de harten der talrijke aanwezige dames en heeren, anders zoo gezellig en vroolijk, toen bedrukt en teneergeslagen.

Op straat groeide de menigte aan, honderden en nogmaals honderden, ten volle bewust van wat op het punt stond te geschieden, gaven fluisterend uiting aan wat in hun ziel omging, als ware zij bevreesd, dat een enkel te luid gesproken woord de diepernstige stemming van het oogenblik haar veel beteekenende waarde zoude ontnemen.

Ik schat hun aantal op vijfhonderd, oud en jong te zamen, uit stads- en buitendistricten bijeengekomen, zich bij die woning verzamelend, geduldig en op indrukwekkend eerbiedige wijze het oogenblik verbeidend, waarop de stadsklok zijn negen slagen zou doen hooren.

Op een Zondagavond, op dat uur, zulk eene menschenmassa op de been te zien, was op zich zelf reeds iets heel ongewoons: dat die massa echter bijeengekomen was uitsluitend om uitgeleide te doen aan een Bestuursambtenaar, mag wel in de annalen der geschiedenis van Bonaire met gulden letters worden opgeteekend. Vooral, en men zoeke hierin de waarde, wijl er in casu niet achter de schermen is gewerkt, doch men te doen had met eene absoluut spontane uiting van de zijde dezer bevolking

Binnenshuis en daarbuiten kwam er beweging onder de menschen; de Heer Thielen, hem gold deze huldebetooging, maakte zich gereed om de woning te verlaten van een zijner intiemste vrienden, wiens welkome gast hij in de laatste dagen is geweest.

Wederom een oogenblik van diepe stilte; toen konden we de stemmen hooren van vrienden, die in gevoelvolle woorden eene goede reis toewenschten aan den van hen scheidenden Gezaghebber en vriend.

Bij het verlaten der woning door den heer Thielen, werd voor onze oogen een tafereel afgespeeld, dat wij niet in staat zijn onder woorden terug te brengen. Wat eene ongekunstelde droefheid onder de menschen, wat een eerbiedig opdringen van het volk om hunnen weldoener een handdruk ten afscheid te geven, wat eene treurende stoet vormde de massa, die den vertrekkenden volksvriend een laatste blijk van oprechte dankbaarheid wenschte te geven.

Zoo trok men, voorafgegaan door de zachte tonen der muziek geheel zich aanpassend aan de droevige stemming waarin allen verkeerden, naar den steiger, alwaar de oudste Landraad, de heer Haseth, den Heer Thielen in de landstaal toesprak.

Een donderend „Biba Mijnheer Thielen" was het teeken van instemming met hetgeen gesproken was; velen onder het volk konden zich niet weerhouden naar voren te treden om ieder op zijne wijze den heer Thielen nogmaals de verzekering te geven dat zij slechts met een bloedend hart afscheid van hem namen.

En toen de „Lelia" langzaam haar ankerplaats verliet, kwam er aan het gewuif geen einde en nog betrekkelijk ver in zee zullen de stemmen dier honderden den heer Thielen hebben bereikt, zal het „Biba Mijnheer Thielen" hem in de ooren hebben geklonken, als laatste afscheidsgroet van eene dankbare bevolking.

* * *

— De booten der „Caribbean Steamship Company Ltd.", van New York, zullen Curaçao in den vervolge geregeld aandoen. Hare eerste haven van uitreis is New-York.

Tot agenten der Maatschappij alhier zijn benoemd de heeren Próspero Baïs & Co., wier ondervinding en bevoegdheid op het gebied van het reedersbedrijf genoemde Maatschappij buiten kijf ten goede zal komen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Boedi Oetomo. In het laatst van Februari j.l. hield — zoo leest men in de *Darmo Kondo* — de vereeniging „Boedi Detomo", afdeeling Soerakarta, een algemeene ledenvergadering in de Societeit M. N. Ondanks het ongunstige weer was de opkomst zeer bevredigend. Een 300-tal leden woonde de bijeenkomst bij. De Inlandsche grooten waren vertegenwoordigd door den Prangwedono benevens eenige prinsen en regenten, terwijl de persmannen ook trouw op hun post waren aan de perstafel. Voorts waren er ook afgevaardigden van diverse vereenigingen.

Ten 9.15 uur precies opende de Voorzitter de vergadering en begon aan het eerste onderwerp der agenda. Medegedeeld werd, dat op den 3en Maart de op te richten Neutrale Inlandsche meisjesschool geopend zou worden, waarna de heer Dokter *Wirjohoesoedo* van het bestuur de opdracht kreeg nogmaals het een en ander omtrent de inrichting, grondslagen en strekking van de meisjesschool uiteen te zetten.

Hierna ging men over tot de behandeling van het tweede op het convocatiebillet aangekondigde onderwerp. De heer *Dr. Radjiman* verkreeg het woord en betrad het podium. Breedvoerig zette spreker uiteen het standpunt, door de Regeering ingenomen, ten aanzien van de door haar in deze gewesten te volgen algemeene richting van bestuur, welk standpunt haar weerspiegeling vond in de rede van haar commissaris, *Mr. Dr. Talma*, uitgesproken op de vergadering van den Volksraad dd. 2 December 1918. Eenige passages haalde hij, aan de hand van de betrekkelijke Volksraad-handelingen aan en komt tot de conclusie, dat hetgeen de Hoogere Regeering te Batavia aan de geregeerden toegezegd heeft niet alleen geen reden tot klagen geeft, maar zelfs getuigt van den helderzienden blik van de Regeering, die de bakens tijdig verzet bij het verloop van het getij.

Vervolgens belichtte spreker het schrille contrast, dat gevormd wordt tusschen de Regeeringsverklaring en de rede van het Volksraadslid, van der Jagt. Dit toch beweerde niets meer en niets minder, dan dat van de heele Inlandsche beweging slechts eenigszins goed was het cultuurcongres. Als had hij spijt over zijn uitlating, voegde de heer van der Jagt er evenwel dadelijk aan toe, dat de heele Inlandsche kunst eigenlijk slechts kinderspel is, die in alle opzichten achterstaat bij de Westersche. Voorts maakte dit waardige lid de Regeering er een verwijt van, dat zij de Inlandsche beweging niet tijdig den borst had ingedrukt, doch haar integendeel den vrijen teugel liet en nog laat. Telkens merkte *Dr. Radjiman* op, dat het hier niet geldt een persoonsbespreking, doch de behandeling van de kwestie van der Jagt. De rede van der Jagt, aldus spreker, had echter ook haar goede zijde. Ofschoon de heeren *Stibbe* en *Whitlau* al een tegenovergestelde meening opperden, kon men zoo goed als vast aannemen, dat de heer van der Jagt onder zijn collega's aanhangers telt, vandaar ook de onder zijn ambtgenooten verspreide circulaires van den gewestelijken Secretaris Jochem. (?) Spreker vreesde, dat de door den heer van der Jagt verkondigde meening ook in praktijk zal worden gebracht door hem en misschien door nog eenigen of velen, dat is nog niet vast te stellen, zijner collega's, waardoor dus de schoonklinkende theorie van de Regeering bij haar uitvoering niet meer den oorspronkelijken, ethischen stempel zou dragen.

Verder merkte spreker op, dat er nog een ander gevaar voor de Inlandsche beweging dreigt, n.m. van de zijde der landbouwvereenigingen. Zij toch hebben hun volle instemming betuigd met de rede van den heer van der Jagt en gelet op de omstandigheid, dat deze machtige vereenigingen door tusschenkomst van haar directies in Holland zeer veel invloed zouden kunnen uitoefenen op het opperbestuur van Ned.-Indië in het moederland, zag spreker het nog aankomen, dat de hoogere Regeering te Batavia tusschen twee vuren zal hebben te zitten.

De voordracht van *Dr. Radjiman* vond, als van zelf sprekend, een gunstig onthaal bij de vergaderden, zulks blijkende n.m. uit het warme applaus bij het einde en uit het gemis van ook maar één enkelen debater. Slechts een paar personen, niet met de bedoeling om met hem te discussieeren, hebben spreker om inlichtingen gevraagd.

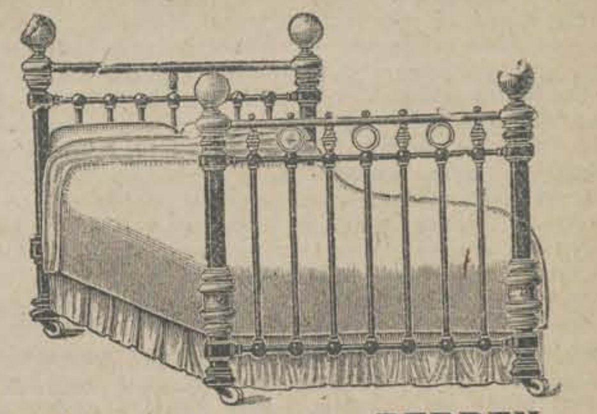
Hierna stelde het bestuur aan de vergadering een motie voor, die met algemeene stemmen werd aangenomen en aldus luidt

„De Algemeene Vergadering van de Vereeniging Boedi Oetomo, afdeeling Soerakarta, gehouden op Vrijdag 14-15 Februari 1919.

„Overwegende, dat thans de tijd gekomen is, waarop duidelijk en juist de lijnen moeten aangegeven worden, waarlangs Nederlandsch-Indië in het algemeen, en Java en Madoera in het bijzonder, dienen bestuurd te worden.

„Overwegende, dat de algemeene vergadering zich in hoofdzaak kan vereenigen met hetgeen ten deze door de N.-I. Regeering is uitgesproken, bij monde van haar Commissaris den heer Mr. Dr. Talma, op de vergadering van den Volksraad dd. 2 December 1918.

„Overwegende alzoo, dat de door de N.-I. Regeering aangegeven algemeene richting van regeeringsbeleid de volle goedkeuring van deze vergadering wegdraagt.

,,Overwegende echter, dat ondanks die uitgesproken, algemeene richting van regeeringsbeleid *zich omstandigheden voordoen*, die dat regeeringsbeleid *een andere koers* kunnen geven, dan wel waardoor de algemeene richting van bestuur *in haar uitvoering misvormd kan worden.*

,,Besluit:

haar instemming te betuigen met de door de hoogere Regeering te Batavia aangegeven algemeene richting van regeeringsbeleid;

de hoop uit te spreken:

eerstens, dat Z. E. Mr. J. P. Graaf van Limburg Stirum, Gouverneur-Generaal van N.-I., zijnde het Hoofd van de huidige N.-I. Regeering, zoo lang mogelijk aan het bewind blijve, tweedéns dat de hoogere Regeering te Batavia *krachtige maatregelen* zal nemen om de door haar aangegeven algemeene richting van bestuur *ook in haar uitvoering dezelfde strekking te doen behouden.*

,,Draagt

het bestuur op, deze motie door tusschenkomst van het Hoofdbestuur Z. E. den Gouverneur-Generaal van N.-I. aan te bieden, zoomede aan die autoriteiten en colleges, als door het Hoofdbestuur noodig wordt geacht kennis te dragen van den inhoud.''

Voedselvoorziening.

,,Nog niet! Tot wanneer?
,,Later! Als wij dood zijn?''

Onder bovenstaande regelen wijdt H. A. S. een lang artikel in de *Neratja* aan de voedselvoorziening wat betreft de wenschelijkheid van beslaglegging, distributie en verkoop van rijst door het bestuur of de gemeente zelf. De heer Ottolander gaf den planters in Soekaboemi in overweging ,want bevolen mogen zij niet worden!) om voedingsgewassen te planten op hunne gronden voor de opgezetenen dier landen. Gevolg: een grooten mond opzetten, de Regeering beschuldigen en aanklagen...... Maar de openbare veiligheid werd er niet door in gevaar gebracht, zoodat men geen soldaten (of pradjoerits) op die ,,opstandelingen'' afzond.

De Gouverneur-Generaal achtte een inkrimping van het suikerplantareaal noodzakelijk. En de Sana-partij kwam er wederom tegen in opstand...... Maar de openbare veiligheid werd niet bedreigd, dus werden geen soldaten (of pradjoerits) gezonden.

De besturen in de verschillende gewesten stelden maximum-prijzen vast voor padi en rijst. En dadelijk verzetten de rijkshandelaren en de banken, die financieel geinteresseerd zijn, zich daartegen. De betrekkelijke maatregelen werden ontdoken, overtreden...... Maar, omdat de openbare veiligheid, enz.

Nu we eenige dagen verder zijn, is het bestuur begonnen krachtiger op te treden; men heeft o.a. beslag gelegd op geheime rijstvoorraden; de eigenaars zijn voor hun overtreding beboet. Maar toch, door het vaststellen van den inkoopprijs door het Gouvernement op *f* 12 per pikol en door de te lage boete, vreest men, dat het effect dier straffen anders zal zijn dan gewenscht is.

Dan bespreekt schrijver de actie der Sana-partij, die op het vernemen van de plannen der vereeniging Insulinde voor het houden eener voedselmeeting, haar ,,pajong al vast gereed houdt.'' Daarmede bedoelt hij den steun, door den N. I. V. B. verleend aan den cooperatieven winkel ,,De Pionier'', op initiatief van den heer de Cock Buning. Door deze daad wordt de middenklasse gescheiden van de groote massa. De middenstand zal een gevulde maag hebben en dus trouw blijven.

Ten slotte een opmerking over de voedsel-commissie. Leden zijn de directeur der N. I. Escompto Mij. (die den rijsthandelaren geld verstrekt) een *Hollander;* de directeur-hoofdaministrateur van het land *Dramaga*, die rijst uitvoert, een *Hollander;* de directeur der Mij. *Babalan*, een *Chinees*, groothandelaar uit Krawang; en *twee* Inlanders: de *wedana*, *Soeltan Toemenggang* en de *oud-wedana*, *Wangsaatmadja*, twee *prijajies*. Schrijver weet, dat deze twee laatsten het goede voor hebben, maar wat baten de stemmen dezer twee nasi-eters tegen die der verkoopers van rijst? Het volk zelf heeft geen stem in die commissie.

,,Geld is Macht''. Naar aanleiding van een in een der vorige nummers voorkomend artikel over de macht van het geld, schrijft een Soerabajaasch meisje in *Jong Java*, dat men bij het citeeren der stelling, dat ,,geld machtig is'', toch nooit vergeten mag, dat om machtig te worden, in de eerste plaats kunde noodig is (de kracht, die van het geld uitgaat, is dus oorspronkelijk uitgegaan van de kunde van den lateren bezitter van het geld. Red.)

Ofschoon meisjes bij de keuze van haar aanstaanden echtgenoot niet op rijkdom letten, blijft het toch noodzakelijk, dat een man, die een ontwikkeld, beschaafd meisje huwt, een behoorlijke positie bekleedt, die hem in staat stelt zijn gezin te onderhouden. Ook hij zal dus ontwikkeld behooren te zijn. Schrijfster kan niet, zooals de andere schrijver over dat onderwerp, met zooveel afgunst neerzien op den welstand, waarin andere rassen hier (in Indië) verkeeren. Deze hebben toch ook hard moeten werken om hunne rijkdommen te vergaren.

Nog door een ander meisje wordt de vorige schrijver over dit onderwerp aangevallen, ten aanzien van het door hem geuit verwijt, ,,dat Inlandsche meisjes met mannen van een ander ras in het huwelijk treden'', welk verwijt schrijfster ontzenuwt door de mededeeling, dat de meisjes dan slechts het voorbeeld volgden haar door de Inlandsche mannen gegeven. ,,Of — vervolgt schrijfster — denkt soms mijn broeder, dat wij, meisjes, ons niet geblesseerd gevoelen, indien een zoon van Java zich met een vreemdeling verbindt?''

Opvoeding Inl. Meisjes. *Endeh Zeinab* wil hebben, dat de Inlandsche meisjes dusdanig worden opgevoed, dat zij als het noodig is, in staat zijn zelf in hun onderhoud te voorzien, zoodat zij niet gedwongen zijn, om te wachten op een man, die misschien nooit voor haar zal komen. Uit dat oogpunt beschouwd, veroordeelt zij ouders, die hunne dochters van school halen, alvorens dezen nog alle klassen doorloopen hebben. Er zijn ouders, die nog verder gaan, die klerkjes of zoons van regenten naloopen, om hen over te halen met hunne dochters te trouwen, desnoods met toekenning van een maandelijksche toelage. In dat geval staan kaffers nog boven laatstbedoelde ouders, die betalen althans nog 5 à 10 sappies voor de jonge dochters van hun hart. En meisjes zijn dien kaffers dus nog wel wat waard! *(Jong Java).*

Ras-huwelijken. In een ongeteekend artikel van de *Kawan Kita jang toeloes*, wordt medegedeeld, dat het vroeger de gewoonte was, dat een Javaan met een Javaansche, een Soendanees met een Soendaneesche trouwde, m.a.w. een ieder trouwde met zijn eigen ras in de meest engen zin van het woord. Langzamerhand kreeg men daaromtrent *ruimere* opvattingen. Een Javaan bijv. huwde een Soendaneesche vrouw en Madoereezen kiezen zich Javaansche vrouwen. Bij dit al bleef men bij zijn eigen ras, hoewel het begrip ras in ruimeren zin werd opgevat dan vroeger. Nog later ging men veel verder. Men kreeg toen de zoogenaamde gemengde huwelijken, dat zijn huwelijken tusschen menschen, die tot een geheel verschillend ras behooren en die in huidskleur, gewoonten, taal, kleederdracht en godsdienst verschillen. De rechtstoestand van partijen, die een gemengd huwelijk gesloten hebben, is vastgelegd in de regeling op de zoogenaamde gemengde huwelijken (Stbl. 1898 No. 158, zooals dit gewijzigd is bij Stbl. 1901 No. 348 en Stbl. 1902 Nos. 113 en 311), waarbij als hoofdbeginsel is aangenomen, dat de vrouw en de kinderen, die uit het huwelijk geboren mochten worden steeds den staat van den man volgen (ten aanzien van de vrouw alleen staande huwelijk). Na vorenbedoelde regeling te hebben uitgelegd, knoopt de schrijver daaraan allerlei beschouwingen vast. Eerst behandelt hij de gevolgen van een huwelijk tusschen een Europeaan met een Inlandsche vrouw. Deze zijn:

1e. De vrouw, die den staat van haren man volgt, wordt in aanzien verhoogd; maar zij vervreemdt zich van haar eigen ras (volk), dat zij niet meer lief heeft;

2e. De kinderen zijn volgens hun geboorterecht Inlander, maar in werkelijkheid zijn zij noch Europeaan, noch Inlander.

Daarna behandelt schrijver de gevolgen van een huwelijk tusschen een Inlander en een Europeesche vrouw.

1e. De vrouw wordt verlaagd, omdat zij den staat volgt van een beheerschte.

2e. De kinderen hebben gemengd bloed, en zijn dus niet meer van zuiver ras en dat komt alleen, omdat de vader slechts geluisterd heeft naar de stem van den hartstocht en zijne lusten heeft botgevierd.

Schrijver is dus tegen deze gemengde huwelijken en spoort de lezers aan om hun eigen ras trouw te blijven, opdat het bloed zuiver blijve.

Zij die hun ras bewaren, toonen dit lief te hebben en omgekeerd bezitten degenen, die van gemengde afkomst zijn, meestal geen diepe genegenheid voor het ras, waartoe zij behooren.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Maximum Rijstprijzen. Niettegenstaande het nu algemeen bekend moet zijn — alzoo de *Bintang Soerabaja* — dat het verkoopen en het te koop aanbieden tegen hoogere dan de vastgestelde maximum-prijzen voor rijst strafbaar is gesteld, kan men toch elken dag in het rapport van politie lezen, dat er zoowel Chineesche als Inlandsche handelaren geverbaliseerd worden wegens overtreding van dit verbod. Zoo heel gemakkelijk gaat dat calangeeren niet, aangezien men daarbij altijd twee getuigen moet hebben, terwijl het mengen van verschillende soorten rijst — een gewoonte door de handelaren vrij algemeen toegepast — het moeielijk maakt, om direct te constateeren, of de daarvoor bedongen prijzen inderdaad boven de vastgestelde zijn. Desniettegenstaande wordt door de politie alles in het werk gesteld, om overtredingen te constateeren en het moet gezegd, dat er binnen korten tijd al heel wat rijsthandelaren betrapt werden. Er gaat eigenlijk gezegd geen dag voorbij of er vliegen eenige handelaren tegen de lamp, die dan natuurlijk hun voorraden in beslag genomen zien. Wel is waar zijn deze hoeveelheden in den regel niet groot — de grootste partij bedroeg niet meer dan honderd pikol — maar toch bereikt men er mede, dat de schrik er langzamerhand in komt en den handelaren de lust vergaat nog langer de risico te loopen, om door de politie bekeurd te worden. Indien zoo voortgegaan wordt en de landrechter den overtreders van het maximum prijs-verbod ook de maximumstraf oplegt, zal het spoedig uit zijn met de prijsopdrijving.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Een laatste eervolle vermelding.

Wij Nederlanders zijn zoo nuchter dat wij niet alleen moeilijk in geestdrift kunnen geraken, maar zelfs een geestdriftige uiting uit een andere taal in de onze omgezet al heel gauw hinderlijk overdreven vinden. Wij betreuren dit wel eens als wij in een andere taal iets mooi en gevoelvol geuit vinden en lezen hoe men daar zelfs in officieele stukken tot waardeeringen komt, die tintelen in woord en beeld.

Zoo vindt men in de ,,Journal Officiel'' van 8 Mei de laatste legervermelding over onzen landgenoot J. van Vollenhoven, die 't in Franschen kolonialen dienst bracht tot gouverneur-generaal van Fr. West-Afrika, die, toen de regeering maatregelen ten opzichte van de werving nam, welke tegen zijne inzichten ingingen, ontheffing vroeg, om weer aan den oorlog in Frankrijk te gaan deelnemen, en die, als kapitein in dien strijd gevallen is. De vermelding behoort tot de schoonste, die een soldaat kan verwerven, maar zou bij een dergelijk gedrag uit een Nederlandsche pen een zoodanige gloed kunnen vloeien, en zou 't zelfs maar even denkbaar zijn, dat hier een ambtelijke verklaring in dien stijl zou durven spreken. We geven woordelijk weer:

,,Van Vollenhoven (Joost), capitaine au 1er bataillon ,,du régiment d' infanterie coloniale du Maroc.

,,Officier d'une valeur et d'une vertu antiques, ,,incarnant les plus belles et les plus solides qualités ,,militaires. Mortellement frappé le 18 juillet, au ,,moment où, électrisant sa troupe par son exemple, ,,il enlevait une position ennemie opiniâtrement défen- ,,due. A placer au rang des Bayard et des Tour ,,d'Auvergne et à citer en exemple aux générations ,,futures, ayant été un des plus brillants parmi les ,,plus braves.''

Jammer maar, dat er niet bij staat, dat die held een Nederlander was.

Algerie's toekomst.

Bij de opening van de zitting der Délégations financières van Algiers, heeft de gouverneur-generaal Jonnart een uiteenzetting gegeven van den economischen en financieelen toestand. De financieele situatie is zeer geschokt en zal toch nog nieuwe offers eischen. De gezonde leer moet zoo spoedig mogelijk weer in eere komen. De oorlogsbudgetten konden slechts door voorschotten van de Banque de l'Algérie in evenwicht gehouden worden. Reeds in 1920 moet 't verleden gelikwideerd worden door een consolidatie-leening, die niet onder 150 millioen fr. kan blijven. Voortaan zal de opbrengst der belastingen alleen de budget-uitgaven moeten dekken. Bestaande belastingen moeten verhoogd, nieuwe ingevoerd worden. Hiervoor komen in aanmerking de successierechten, belastingen op de lucifers, den wijn en alcohol, tabak, enz.

Hiermede zullen echter niet alleen de zaken gaande gehouden worden, de G. G. gaf in groote trekken 't program aan, dat hij zich voor de naaste toekomst denkt. Het bevat de uitbreiding van de transportmiddelen te land en te water, alsmede de economische en sociale organisatie van 't land. Genoemd werden nieuwe spoorweglijnen, vergrooting van havens, meer stelselmatig en voortvarend verbeteren van de waterwerken. Al 't bestaande heeft door den oorlog heel veel geleden. De economische voortuitgang vergt de schepping en ontwikkeling van scholen, proefvelden, kweekinrichtingen voor den landbouw, scholen voor kunsten, ambachten, handel. Niet minder dan de materieele belangen, vragen de moreele aandacht. De sociale wetten, het begrip van mutualiteit, van verzekering, van hulp en hygiëne, dit alles vraagt herstel van achterstand.

Tijdens den oorlog heeft Algerië een ontembare geestkracht getoond, het zal, volgens de overtuiging van Jonnart, zich niet laten neerdrukken door de moeilijkheden, die nu te overwinnen zijn. Het zal deze aanpakken in 't geloof aan de grootsche toekomst, die de Fransche democratie wacht.

Gelukkig, zooveel vertrouwen, bij 't bloot leggen van zulken toestand.

Britsch Indiërs in Duitsch Oost-Afrika.

't Verschijnsel van minder welkome immigranten heeft niet alleen tusschen Japaneezen en Chineezen eenerzijds en Canadeezen, Amerikanen en Australiërs anderzijds tot minder vriendschappelijke waardeeringen geleid, het heeft ook Britsch Indiërs reeds hier en daar tegenover Britsche kolonisten geplaatst.

In Zuid-Afrika is deze kwestie nog niet geheel in 't reine, en nu doet zij zich ook ten opzichte van 't voormalige Duitsch Oost-Afrika gevoelen.

De regeering van Britsch Indië heeft aan die van 't moederland verzocht het voorm. D. protectoraat te bestemmen ter koloniseering door de overbevolking van Indië. Een ,,Times''-correspondent vecht dit voornemen krachtig aan. De gekleurde bevolking van Afrika moet Afrikaansch blijven. Deze is, volgens den schr., best in staat in de arbeiders behoefte te voorzien. Wordt 't D. gebied eenvoudig toegevoegd aan 't gedeelte van O. Afrika dat reeds onder Br. vlag staat, dan zal een regeling even gemakkelijk voor 't geheele gebied te treffen zijn, als dit tot nu toe voor 't Engelsche is geschied.

De overbevolking van Indië kan een prachtig arbeidsveld vinden in Mesopotamië. De Arabische bevolking zal gaarne de Hindoes ontvangen, Aziaten evenals zij. Wij veroorloven ons hierbij een vraagteeken te zetten, de groote lust van Mesopotamië om nederzettingen van Hindoe immigranten in te halen, staat bij ons niet vast. Dit neemt niet weg dat 't inzicht ons juist lijkt wat de emigratie naar O. Afrika betreft. Vóór den oorlog is er een vrij belangrijke trek van Indiërs daarheen geweest. Het waren vooral kleinhandelaars, die zich tot tusschenpersonen maakten van den Europ. handelaar tot den inlander. Heel goede herinneringen hebben zij als zoodanig niet achter gelaten, naar destijds verluidde waren de D. autoriteiten juist voornemens maatregelen tegen verderen toeloop te nemen toen de oorlog als nieuwe factor ingreep.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Een Javaansch Leesboek.

Van het bekende Soendaneesche leesboek ,,Mangle'', samengesteld door den hr. W. van Gelder, is onlangs een Javaansche bewerking verschenen, getiteld: Kembang mantja warna. De hr. M. Abdoellah ,,goeroe basa'' aan de hoofdenschool te Blitar, heeft zich daarmede belast en — volgens deskundigen — voortreffelijk werk geleverd. Het met fraai gekleurde plaatjes uitgegeven boekje wordt gebruikt op de inlandsche scholen in Midden-Java, is verkrijgbaar bij het Depôt van Leermiddelen te Weltevreden en de firma M. Nijhoff te 's-Gravenhage. Het zal o.i. ook hier te lande goede diensten kunnen bewijzen, in de eerste plaats aan hen die zich toeleggen op de beoefening van het Javaansch, en verder bijv. als lectuur voor de hier vertoevende Javaansche bedienden van eenige ontwikkeling.

Indisch Tijdschrift voor Spoor- en Tramwegwezen.

De Febr.-afl. bevat behalve het vervolg der beschouwingen van S. A. Reitsma: ,,Eenige bladzijden Indische spoorwegpolitiek'' en een aantal bijdragen van technischen aard, een artikel van den ir. M. Middelberg: Bevordering van tramaanleg op de Buitenbezittingen. Aangezien ons deze afl. niet onder oogen is gekomen, citeeren we de ,,Ingenieur'' (No. 21, blz. 396): Gewezen wordt op de groote sommen, noodig voor uitbreiding der bestaande spoorlijnen op Java en Sumatra en voor voltooiing van de groote werken voor verbetering van bestaande verkeerstoestanden. Verder dringend noodig op Borneo en Celebes met den aanleg van tramwegen te beginnen, teneinde deze landen te openen. De vraag is: Staats- of particuliere exploitatie? Regeling, waarbij aanleg door particulieren mogelijk is met behulp van het Gouvernement in den vorm van kapitaalverschaffing en garantie van rente en aflossing van obligaties. Beschouwingen over de wenschelijkheid van dezen exploitatievorm in de tegenwoordige tijdsomstandigheden, waarin geld en personeel moeilijk te verkrijgen zijn.

Atlas van Oost-Indië.

Bij J. H. de Bussy is verschenen een atlas van Nederlandsch Oost-Indië, voor — zooals de titel zegt — kantoor, school en huis. Aan de samenstelling van dezen atlas is — blijkens de verwerking der nieuwste gegevens — veel zorg besteed; alleen zal men bij de raadpleging het gemis gevoelen van een register der plaats- en andere namen; de voortreffelijke schoolatlas van den hr. W. van Gelder had tot voorbeeld kunnen strekken. Behalve de 9 kaartenbladen, bevat de atlas tal van advertentiebladen, met hier en daar gegevens omtrent getalsterkte der bevolking, lengte- en inhoudsmaten, enz.

Locale Belangen.

In afl. 19 van den 6en jaargang een artikeltje van V. ,,Een lijdensgeschiedenis'', welke doelt op de trage behandeling der pensioenregeling van de locale ambtenaren.

Mededeeling No. 32 (bijlage van genoemde afl.) bevat het advies van de commissie (voorzitter: C. P. van Wijngaarden, secretaris: Gerritsen), omtrent de instelling van Regentschapsraden.

Publicaties Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat.

In de bijlagen van afl. V (jaarg. 1919) van bovengenoemd periodiek, vindt men den tekst der volgende voordrachten. Vergelijkend overzicht over verschillende bereidingswijzen van plantage-rubber, door Dr. O. de Vries. — De oprichting eener vereeniging van veeteelt, door J. F. C. Raabe. — Voordrachten over de koffiebessen-boeboek, door Dr. J. J. C. van Hall.

Bijlage III van afl. VI bevat mededeelingen van den hr. J. H. C. Olt, over bastziekten bij Hevea.

De machtspositie van den Europeeschen ondernemer op Java.

Onder dit opschrift een artikel van Dr. P. Endt in het 1 Mei-Nr. van het revolutionair-socialistisch tijdschrift ,,De Nieuwe Tijd''. Schr. beweert dat op Java vrije arbeid alleen in schijn bestaat. Om dit te bebewijzen belicht hij juridische afhankelijkheid en onvrijheid van den Javaanschen arbeider, en toont dan aan hoe die ,,wettelijke halfslavernij in de ekonomiese absolute afhankelijkheid overglijdt''. Hier en daar heeft hij gelegenheid aan te stippen hoe de macht des werkgevers zich niet alleen tegenover het proletariaat, maar ook tegenover anderen manifesteert. Het artikel, blijkens de aanhaling hiervoor, geschreven in vereenvoudigde spelling, wordt in een volgende afl. voortgezet.

Economisch-Statistische Berichten.

No. 176 (14 Mei j.l.) van dit weekblad bevat een artikel van Schm(ülling): Nieuwe en deugdelijke gegevens omtrent het volkstal van Ned.-Indië waarin, aan de hand van verschillende bronnen (geput uit de betrouwbare bron-Mühlenfeld, ambtenaar voor de Volkstelling c.a.), wordt gewezen op de tegenwoordige getalsterkte der bevolking van Ned.-Indië.

Bedroeg in eind 1905 op Java het aantal inlanders ruim 30 millioen, op eind 1917 was zulks ruim 34 millioen, alzoo een toeneming van ongeveer 13¾ pCt. Voor de Buitenbezittingen zijn deze cijfers respectievelijk bijna 7¾ en 13; toeneming ruim 70 pCt.

De hr. Schm. zegt dat de gedurende tientallen jaren gangbare meening dat de gemiddelde jaarlijksche bevolkingsaanwas voor Java en Madoera 2 pCt. was, blijkt thans te moeten wijken voor de constateering dat zij sinds 1900 1¼ pCt. heeft bedragen, dus 375.000 zielen in plaats van 600.000 's jaars, over 12 jaar een verschil opleverde van 2¾ millioen. De verbazingwekkende vooruitgang der buitenbezittingen schrijft hij toe aan onze grootere bestuursbemoeienis met die gewesten in de latere jaren, waardoor over veel betrouwbaarder opgaven kon worden beschikt.

Voordracht Jhr. van Panhuys.

Van geachte zijde maakt men ons attent op een

voordracht van Jhr. L. C. van Panhuys, over „Invloeden, die rassen op elkander uitoefenen, waargenomen aan de Marowijne-rivier", gehouden, den 16en Maart 1918 voor de Nederlandsche Anthropologische Vereeniging, waarvan het verslag is verschenen in April j.l. in het „Bijblad der Ned. Anthr. Vereeniging."

Tijdschrift voor Economische Geographie.

De hr. F. Oudschans Dentz schrijft in het Nr. van 15 Mei een artikel over „Mijnbouw in Suriname"; schr. wijst met enkele woorden op de bauxiet-industrie (waaruit aluminium wordt gewonnen) en wijdt verder uit over de mogelijke gevolgen der ontdekking van ijzererts door den mijningenieur Douglas, in Jan. j.l.

De hr. D. Ingerman geeft het eerste gedeelte eener beschouwing „Opbrengst en handel van ijzererts en ijzer in de voornaamste Europeesche landen en hun koloniën".

Verder onder het opschrift „Economische toestanden in Papua of Britsch Nieuw Guinea", nog een overzicht van afl. XVI der Mededeelingen van het Encyclopaedisch Bureau: Britsch Nieuw-Guinea (Papua).

Mededeelingen Laboratorium voor Plantenziekten.

No. 35 van deze Mededeelingen bevat een tweetal verhandelingen van den hr. S. Leefmans, n.l. De tweekleurige klapperbladkever (Bronthispa (Froggatti Sharp?)) en: De gestreepte dikkoprups van den klapper (Hidari Irava Moore).

In No. 36 beschrijft Dr. C. J. J. van Hall de ziekten en plagen der cultuurgewassen in Ned.-Indië in 1918.

Mededeelingen Alg. Proefstation voor den Landbouw.

Het Algemeen Proefstation voor den Landbouw, onderdeel van het Departement van Landb., Nijverh. en Handel, heeft als Mededeeling No. 1 een publicatie uitgegeven: getiteld: Verslag van de water- en slibonderzoekingen van verschillende rivieren op Java, door Dr. L. G. den Berger en F. W. Weber.

Bulletin Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië.

Behalve een aantal mededeelingen welke uit den aard der zaak alleen de leden van den Bond zullen interesseeren, bevat No. 187 van zijn orgaan een tweetal ingezonden stukken van de Drs. C. D. de Langen en W. van den Broek, over de bekende Tosari-sanatoriumkwestie.

Handelsberichten.

In No. 636 (22 Mei) vindt men o.m. economische maandverslagen van enkele gewesten der buitenbezittingen, benevens een artikeltje over kaneel, welke specrij in Indië hier en daar in het klein wordt gecultiveerd.

Ned.-Indië Oud en Nieuw.

Afl. 1 van den 4en jaarg. opent met een fraai geïllustreerd artikel van Dr. G. Krause [1]) over het pasarleven op Zuid-Bali. — Verder bevat deze afl. een opstel van Mr. J. G. Huyser: Wajang-stijl, hetwelk te voren reeds verscheen in de eerste afl. van het nieuwe tijdschrift „Mudato", welke in een der vorige Kol. Weekbladen werd aangekondigd.

Oudheidkundige Dienst in Ned.-Indië.

De aandacht zij gevestigd op het oudheidkundig verslag over het derde kwartaal 1918 (uitgave Bat. Gen. van Kunsten en Wetenschappen); speciaal wat betreft de Bijlagen, waarin de volgende onderwerpen worden behandeld: Oorkonden van Trawoelan I. — De bijzetting van Koning Kretanagara te Toemapel, door Rn. Ng. Poerbatjaraka. — Aanteekeningen omtrent Oud-Hollandsche sterkten in de Residentie Ternate en Onderhoorigheden.

Handleiding ten dienste van de Inl. Bestuursambtenaren.

Als uitgave van het Dep. van Binnenl. Bestuur verschijnen periodieke handleidingen (in Maleischen en Hollandschen tekst) ten dienste van de Inlandsche bestuursambtenaren op Java en Madoera.

De jongst ontvangen Nrs. 8, 9 en 15 behandelen onderscheidelijk: Bepalingen omtrent de oprichting van fabrieken en neringen in Ned.-Indië en het Veiligheidsreglement. — Landrente en de belasting op de vischvijvers op Java en Madoera. — Uitgifte van domeingrond: a. In eigendom; b. met recht van opstal; c. met recht van opstal of van gebruik tot wettiging van bij min- en onvermogende niet- inlanders zonder wettigen titel in gebruik zijnden grond; d. met andere rechten van geringeren omvang dan het eigendomsrecht.

Mijnbouw Maatschappij Redjang-Lebong.

Aan het jaarverslag over 1918 der Mijnbouw Maatschappij Redjang-Lebong is toegevoegd een afzonderlijk uitgebreid Rapport van den hr. P. Hövig, hoofdingenieur bij het mijnwezen in Ned.-Indië, uitgebracht over het door hem op verzoek der Directie ingesteld geologisch onderzoek van het concessie-terrein „Lebong-Donok".

De Jan Pieterszoon Coen-Bode.

De aan de lezers van dit blad welbekende oud-kapitein van het O.-I. Leger H. J. Vermeer, heeft wederom blijken van zijn journalistischen aanleg gegeven door tijdens zijn reis naar Indië met de „Jan Pieterszoon Coen", aan boord van dat schip een orgaan uit te geven, getiteld: „De Jan Pieterszoon Coen-Bode. Staat- en letterkundig orgaan voor interne scheepsaangelegenheden." We kunnen ons voorstellen dat dit curieuse blaadje, hetwelk zelfs g e d r u k t is op genoemden bodem en waarvan in het geheel 6 Nrs. zijn verschenen, de passagiers niet weinig vermaakt heeft.

De Java-Post.

Het Nr. van 11 April bevat de voortzetting van Pr. Geurtjens' „Gekrabbel over Tanimbareesch gebabbel". II. Hoe de Tanimbareezen op deze eilanden kwamen.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 8 van jaarg. 1919 bevat o.m.: Wajang, door Sosro Sawarno (Slot). — Twee uit velen, door M. E. Reitsma. — Op en langs de Barito. Herinneringen uit een Indisch moerasland, door P. te Wechel (vervolg). — Fragment, door Edy Donkers (vervolg).

Zendingsperiodieken.

D e K a t h o l i e k e M i s s i ë n, Mei 1919. Jaarverslag van de Missie der Kleine Soenda-eilanden (met ill.), door P. C. Noyen.

B e r i c h t e n u i t d e H e i d e n w e r e l d, 1919, No. 4. Uit Suriname en Berbice, door H. Weiss. Vervolg: De derde uitzending 1739—1745. — No. 5. Br. Rudolf Werth, hoofd van het leerlingen-tehuis in Paramaribo, door een zaagvisch gedood, 2 Maart 1919, door Br. S. Beck.

D e O p w e k k e r. Febr. 1919. Zes jaren zending op de Soela-eilanden, door J. Fortgens.

1) In afl. 3—4 van den 24n jaargang van „Janus" schreef Dr. Krause nog een artikel „Einiges über die Hygiene bei den Baliërn. Dit ter loops.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Mutatiebericht.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Voorzitter van den Landraad te Brebes.	Met ingang van den dag, waarop voor hem gelegenheid zal bestaan tot vertrek naar Europa.	De eventueel met ziekteverlof vertrekkende ambtenaar is Mr. F. C. L. Meijer.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Het kantoor en Leeszaal van de Afd. 's-Gravenhage der Vereeniging „Oost en West", Laan van Meerdervoort 187, is van af *Maandag 12 Mei tot en met Woensdag 11 Juni g e s l o t e n.*

Het kantoor wordt in dien tijd gehouden Buijs Ballotstraat 15, geopend van 's morgens 10—12 uur.

De secretaris,
J. A. SOETENS.

Van de Afdeeling Apeldoorn en Omstreken:

FEESTELIJKE HERDENKING van het 300-jarig bestaan van Batavia op *Zaterdagavond den 31 Mei 1919* in het Theehuis van het Hotel „De Nieuwe Kroon" aan de Loolaan.

Aanvang om half acht precies.

Korte Feestrede.

Muziek en zang van eenige leden van den „Krontiong" club van de M. K. L. te Deventer, afgewisseld door muziek en zang van den heer J. P. J. H. Clinge Doorenbos te Bussum.

Na afloop bal.

Toegangsprijzen: ƒ 0.50 (plus pl. belasting) voor leden der vereeniging en van de vereeniging „Onze Vloot" en voor twee van hunne huisgenooten; en ƒ 1.— (plus pl. belasting) voor meerdere huisgenooten van die leden en voor niet-leden.

Namens het Bestuur,
De Secretaris,
T. GERDES OOSTERBEEK.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Concept-Notulen van de Hoofdbestuursvergadering van Zaterdag 26 April 1919 te 's-Gravenhage.

Aanwezig de leden: C. R. B a k h u i z e n v a n d e n B r i n k, Voorzitter; R. Z u y d e r h o f f, Onder-voorzitter; H. J. A. R a e d t v a n O l d e n-

arnevelt, H. J. M. Baumann, Mevr. M. van den Bosch—Bosscher, J. P. T. J. Brondgeest, J. H. Calmeijer, Mevr. Douair. Jhr. H. Clifford Kocq van Breugel—Roelofs, F. E. Luitjes, Z. G. P. Marcella, F. C. Lekkerkerker, Mr. Dr. C. F. Schoch, H. F. Tillema, C. de Vries, Dr. H. H. Zeylstra Fzn. en E. F. Grooss, Secretaris.

Afwezig met kennisgeving, de leden: T. Gerdes Oosterbeek, Mevr. J. E. van Oeveren—Van Schaik en H. W. Scheuer.

De Voorzitter, de heer Bakhuizen van den Brink, opent om 2 uur n.m. de vergadering met een woord van welkom tot de aanwezigen.

I. *Notulen.*

Overgaande tot de agenda, vraagt hij of een der aanwezigen iets heeft op te merken naar aanleiding van de notulen van de vorige vergadering, welke zijn bekend gemaakt in het Koloniaal Weekblad van 21 November 1918, no. 47.

Waarop de heer Zeijlstra mededeelt, dat hij niet zoo zeer een opmerking op die notulen heeft, doch alleen de aandacht wil vestigen op punt IV daarvan, handelende over de instelling van eene afzonderlijke Propaganda-Commissie. Hij doet zulks, omdat hij meent, dat deze commissie, blijkens het door haar voor deze vergadering ingediend ontwerp-program van actie, buiten de haar toegedachte taak wil gaan. De bedoeling was, dat zij alleen propaganda zou maken voor „Oost en West", terwijl zij, volgens haar ontwerp-program, veel verder wil gaan en o.a. daarmede in concurrentie zal komen met het „Comité van Lezingen en Leergangen."

De Voorzitter merkt op, dat na de laatste Algemeene Vergadering in de daarop gevolgde Hoofdbestuursvergadering besloten is tot de instelling van deze commissie. Daarbij werd de taak der commissie niet vastgesteld, doch is haar verzocht haar eigen instructie te ontwerpen en die ter goedkeuring aan het Hoofdbestuur aan te bieden. Dit is thans geschied.

II. *Voordracht aan de a.s. Algemeene Vergadering ter vervulling van 6 vacatures in het Hoofdbestuur.*

Ingevolge art. 11 Huishoudelijk Reglement, zijn de navolgende Hoofdbestuursleden aan de beurt van aftreden: C. R. Bakhuizen van den Brink, Voorzitter: E. F. Grooss, Secretaris-Penningmeester; H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, lid van het Dagelijksch Bestuur; F. C. Lekkerkerker, Studenten-Afdeeling Leiden; Z. G. P. Marcella, Rotterdam; Mevrouw J. E. van Oeveren—Van Schaik, Utrecht.

De heer Lekkerkerker en Mevrouw van Oeveren stellen zich niet herkiesbaar.

Ter voordracht aan de Algemeene Vergadering worden de door de afdeelingen gestelde candidaten overgenomen. Deze zijn:

Voorzitter: 1. C. R. Bakhuizen van den Brink; 2. L. A. Bakhuis.

Secretaris-Penningmeester: 1. E. F. Grooss; 2. J. A. Soetens.

Lid Dag. Bestuur: 1. H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt; 2. O. de Bordes.

Afdeeling Rotterdam: 1. Z. G. P. Marcella; 2. A. Veder.

Afdeeling Utrecht: 1. Mejufrouw J. van der Schuyt; 2. H. Somermeijer.

Studenten-Afd. Leiden: 1. H. J. Hoekstra; 2. H. Fabriek.

III. *Vaststelling van datum en plaats voor de a.s. Algemeene Vergadering.*

De heer Zeijlstra, vertegenwoordiger van de Afdeeling Deventer, deelt mede, dat zijne afdeeling er prijs op zou stellen, dit jaar de Algemeene Vergadering in haar midden te ontvangen.

De heer Brondgeest zegt, dat hij gaarne de a.s. Algemeene Vergadering te Haarlem had zien gehouden, maar dat hij den voorrang gunnen wil aan de jongste afdeeling, te eerder omdat Haarlem reeds eenmaal de Algemeene Vergadering heeft mogen ontvangen.

De uitnoodiging van de afdeeling Deventer wordt met instemming begroet, waarna wordt vastgesteld, dat de Algemeene Vergadering op den eersten Zaterdag van de maand Juli te Deventer zal worden gehouden.

IV. *Rekening en verantwoording van den Penningmeester.*

De Voorzitter deelt mede, dat, evenals vorige jaren, de rekening en verantwoording door den voorzitter van de verificatie-commissie, thans den heer H. E. Levert, nauwkeurig werd nagezien, alvorens haar aan deze vergadering voor te leggen. Spreker leest een schrijven van den heer Levert voor, waarin deze over de nauwkeurige administratie lof uitspreekt en tot de goedkeuring daarvan adviseert.

Nadat Exploitatie-rekening, Balans en Begrooting ter inzage onder de leden zijn rondgegaan en de penningmeester eenige toelichtingen heeft gegeven, worden rekening en verantwoording goedgekeurd. Zij zullen thans aan de volledige verificatie-commissie ter examinatie worden aangeboden.

Bij de commercieele inrichting van de administratie der twee laatstverloopen jaren is twijfel gerezen omtrent de zekerheid van de financieele grondslagen van de vereeniging, zoodat het raadzaam schijnt deze aan een herziening te onderwerpen. Het Dagelijksch Bestuur geeft daarom in overweging, dien grondslag door een commissie te laten onderzoeken. Zulks wordt goedgekeurd en besloten den heeren R. Zuyderhoff, H. E. Levert, Z. G. P. Marcella en E. F. Grooss te verzoeken in deze commissie zitting te nemen.

V. *Behandeling van de motie-Vermeer.*

De Voorzitter brengt in herinnering, dat in de aanstaande Algemeene Vergadering een beslissing omtrent de motie-Vermeer moet worden genomen. Het Hoofdbestuur ziet zijn oordeel weergegeven in de nota van het Dagelijksch Bestuur, opgenomen in het Koloniaal Weekblad van 10 October 1918, No. 41, behoudens dat aan den zin, voorkomende in de 3e kolom, regel 11 tot 15 van boven, en luidende: „Dit pogen „echter moet niet gepaard gaan met een verwijt aan „het Nederlandsche volk van onkunde en gebrek aan „belangstelling, welke leidt tot een verwijdering tus„schen Indië en Nederland", worden toegevoegd de woorden: „zooals naar onze meening ook niet recht„streeks in de bedoeling van den heer Vermeer ge„legen heeft."

VI. *Bespreking van het program der Propaganda-Commissie.*

De Voorzitter deelt mede, dat de Propaganda-Commissie haar ontwerp-program heeft ingezonden, doch, jammer genoeg, zoo laat, dat de afschriften, aan de leden van het Hoofdbestuur en de Afdeelingsbesturen gezonden, dezen niet zoo tijdig bereikten, dat zij dit stuk hebben kunnen bestudeeren. Het zal dus niet mogelijk zijn, zegt spreker, in deze vergadering reeds besluiten te nemen en wij zullen ons moeten beperken tot een bespreking. De eerste indruk dien spreker uit het ontwerp heeft gekregen is, dat wij met de doorvoering van de daarin voorgestelde plannen voor het Koloniaal Weekblad, in concurrentie zullen komen met andere Indische periodieken, dat zij het weekblad geheel van karakter zullen doen veranderen en enorme kosten zullen medebrengen. Terwijl de plannen voor de lezingen ons op het terrein van het Comité voor Lezingen en Leergangen zullen voeren.

De heer Zeijlstra heeft zich verwonderd over het optreden van deze commissie, die z.i. de bedoeling van hare instelling geheel uit het oog heeft verloren. Zij is plotseling voor den dag gekomen met een zeer ingrijpend programma, waarbij zij het Hoofdbestuur geheel op zijde wil schuiven en zich zelve een geheel zelfstandige taak toedenkt, voor de uitvoering waarvan zij zich ongeveer ⅓ van alle inkomsten der vereeniging wil toeëigenen. Dit heeft niet de bedoeling kunnen zijn.

De heer Marcella zou de taak, welke de commissie zich denkt, prachtig vinden, indien zij kans had op verwezenlijking. Maar dit is z.i. niet het geval. De grondslagen, welke ons moeten helpen aan de middelen voor de uitvoering daarvan, bestaan in een groote vermeerdering van het aantal leden en een verhooging van de contributies. Een noemenswaardige vermeerdering van het aantal leden acht spreker echter niet mogelijk, vooral niet, als de contributie verdubbeld wordt.

Verscheidene leden zijn het met dezen spreker eens, waarop de Voorzitter opmerkt, dat men niet voorbarig de onderdeelen van het program moet veroordeelen, doch nu moet volstaan met een algemeene

bespreking van de wenschelijkheid der plannen, om daarna de uitvoerbaarheid na te gaan.

De heer Schoch begroet in de eerste plaats in den voorzitter der Propaganda-Commissie met vreugde een anderen Brondgeest dan van voor een paar jaren; een bekeerden, geweldig sterken Brondgeest, die voelt, dat er veel gedaan kan worden door „Oost en West". Over het ontwerp-program is spreker eenigszins verwonderd. De commissie is n.z.m. op andere stoelen gaan zitten dan haar zijn aangewezen; in dit opzicht is spreker het met den heer Zeylstra eens. Spreker meent, dat de commissie oorspronkelijk gedacht is als een commissie van malcontenten, met de opdracht: „Zoo ge beter meent te weten; adviseert ons dan." Dus als een adviseerend lichaam. Maar deze commissie wenscht meer te doen dan haar werd opgedragen; zij wenscht zelfstandig te zijn. Overigens vindt spreker in het verlangenlijstje weinig nieuws. Alleen de ideeën van een gesalarieerden propagandist en van de verspreiding van populaire literatuur zijn nieuw, al het andere is reeds bekend. Het Koloniaal Weekblad acht spreker voldoende uitgebreid. Spreker vindt ook in het programma een te groot drijven naar centralisatie, waarbij geen plaats is gelaten voor het werken der afdeelingen, die zoo goed als geheel zouden worden uitgeschakeld.

De heer Brondgeest, voorzitter van de Propaganda-Commissie, heeft aan zijn uitvoerig toelichtend schrijven niet veel toe te voegen; duidelijker dan het daar staat kan hij het niet zeggen. Er moet verandering komen in het werken van „Oost en West", anders zal de vereeniging te niet gaan. De commissie wil niet de eerste viool spelen, maar er moet iets gedaan worden. Van „Oost en West" gaat niet voldoende kracht uit, hetgeen wel het beste blijkt uit het geringe aantal leden. Als we maar geraakten tot de aanstelling van een bekwamen, gesalarieerden propagandist, die ons meer leden aanbracht, zou er al veel bereikt zijn. „Oost en West" moet een prachtvereeniging worden, waartoe allen toetreden, die iets voor Indië voelen.

De heer Tillema is het geheel met den heer Brondgeest eens. Er moet van „Oost en West" meer kracht uitgaan. Er moeten meer leden komen. Is een algemeene verhooging van contributie niet gewenscht, dan zou spreker de leden willen splitsen in twee categoriën: zij, die het Koloniaal Weekblad wel ontvangen, met een hoogere contributie, en zij, die het weekblad niet willen ontvangen, met een lagere.

De heer Zeylstra is verheugd te kunnen constateeren, dat hij eigenlijk niet zoo ver van den heer Brondgeest af staat als wel zou schijnen. Spreker heeft gezegd, dat de Propaganda-Commissie met haar plannen in concurrentie zou komen met het „Comité" voor Lezingen en Leergangen", hetgeen zeer zeker het geval is. Maar spreker zou het toejuichen, indien de Vereeniging „Oost en West" zoo sterk werd, dat zij de taak van het genoemde comité zou kunnen overnemen. Het Comité zal, om behoorlijk te kunnen werken, een zelfstandige vereeniging moeten worden en daarmede het aantal reeds bestaande vereenigingen met één vermeerderen. Het ware veel beter, indien „Oost en West" het Comité zou kunnen opslokken en zijn taak geheel kon overnemen. Het Koloniaal Instituut, dat nu het Comité steunt, zou zeer zeker genegen zijn met een neven-vereeniging als „Oost en West" samen te werken en haar eveneens met zijn vele hulpmiddelen te steunen. Spreker geeft daarom in overweging een commissie uit het Hoofdbestuur te benoemen om deze aangelegenheid met het Koloniaal Instituut te bespreken.

De Voorzitter zegt een overweging van dit laatste voorstel door het Dagelijksch Bestuur toe.

De heer Schoch acht ook het stichten van een nieuwe vereeniging niet gewenscht. Het Koloniaal Instituut en „Oost en West" completeeren elkaar en zouden zeer goed naast en met elkaar kunnen arbeiden.

De heer Brondgeest dringt aan op het nemen van eenig besluit, al ware het alleen maar over de aanstelling van een propagandist. Ten opzichte van de voorbereiding van een tentoonstelling acht hij het bestuur gebonden door de beslissing van de Algemeene Vergadering van 1912, welke in principe tot het organiseeren van een groote koloniale tentoonstelling heeft besloten, waarvan de uitvoering alleen werd verschoven door het uitbreken van den oorlog.

De Voorzitter acht echter het nemen van eenig besluit voorbarig, omdat de leden geen tijd hebben gehad de zaak grondig te overwegen. De meerderheid het hiermede eens zijnde, worden de debatten over dit onderwerp gesloten. Alleen verzoekt de heer Zuyderhoff, voorzitter van de afdeeling 's-Gravenhage, vergunning een in de toelichtingen tot het ontwerp geuit verwijt aan het adres van zijne afdeeling te mogen recht zetten. In die toelichtingen is n.l. gezegd, dat Den Haag in 1918 met een inkomen van ƒ 3300 al heel weinig heeft gedaan. Spreker rekent voor, dat Den Haag slechts ongeveer ƒ 1500 heeft kunnen besteden.

VII. *Bespreking van het voorstel Den Haag, voor het uitschrijven van een prijsvraag.*

De Voorzitter deelt mede, dat van de Afdeeling Den Haag een voorstel ter behandeling in de a.s. Algemeene Vergadering is ingekomen, om een prijsvraag uit te schrijven voor een opstel over het groote belang, dat zoowel Nederland als de Koloniën er bij hebben, dat bekwame oud-Indiërs, ten getale van minstens tien, in de Tweede Kamer komen.

Van den inhoud van dit voorstel werd den leden bij circulaire kennis gegeven, waarna van den heer Lekkerkerker, voorzitter van de Studenten-afdeeling Leiden, het mede ter kennis van de leden gebrachte verzoek inkwam, om de redactie van de prijsvraag anders te doen luiden en deze uit te schrijven voor het beste opstel ter beantwoording van de vraag, op welke wijze, binnen de grondwettelijke verhoudingen, aan Indië meer invloed kan worden toegekend op het bestuur hier te lande over Indische zaken.

Hoewel het Dagelijksch Bestuur het met deze voorstellen niet eens is, en meer voelt voor een behandeling van deze aangelegenheden in het Koloniaal Weekblad, acht het toch plicht ze voor een behandeling in de Algemeene Vergadering over te nemen.

Na breedvoerige discussie, waarin algemeen erkend wordt de wenschelijkheid dat in de Staten-Generaal meer personen, van nabij met Indië bekend, zitting hebben, verklaart de meerderheid zich tegen de voorstellen, maar acht het toch gewenscht, het onderwerp in de Algemeene Vergadering te behandelen.

De heer Lekkerkerker trekt zijn voorstel in, zoodat alleen het voorstel Den Haag zal worden voorgebracht.

VIII. *Rondvraag.*

a. Als blijk, dat „Oost en West" niet stil zit — zoo zegt de Voorzitter — kan dienen, dat op 3 Mei a.s. de officieele opening zal plaats hebben van het Tehuis voor Nederlandsch-Indische bedienden van „Oost en West" te 's-Gravenhage. Spreker memoreert de korte geschiedenis van het ontstaan daarvan en maakt van deze gelegenheid gebruik om hulde te brengen aan Mevrouw ten Bosch—Bosscher voor al hetgeen zij zoo vele jaren gedaan heeft voor de Indische dienstbaren, die hier in Nederland hulp en steun behoefden. Als blijk van waardeering hiervoor, is Mevrouw ten Bosch, op verzoek van de Commissie van Beheer van het Tehuis, namens het Hoofdbestuur het Eere-Voorzitterschap dier Commissie aangeboden, welke onderscheiding door haar is aanvaard.

b. De Voorzitter deelt mede, dat Voorzitter en Secretaris van „Oost en West" van den Raad van Beheer van de Jaarbeurs een uitnoodiging ontvingen tot een bezoek aan die instelling. Spreker heeft aan die uitnoodiging gevolg gegeven, doch de koloniale afdeeling is hem zeer tegengevallen; alleen het „Koloniaal Instituut" was goed voor den dag gekomen. Dit heeft bij spreker de gedachte doen opkomen of „Oost en West" niet iets zou kunnen doen om hierin verbetering te brengen, door zich b.v. met alle met Indië in relatie staande maatschappijen in verbinding te stellen, om deze tot meerdere deelname aan te moedigen. Spreker geeft thans in overweging om een commissie te benoemen, die deze aangelegenheid zou kunnen bestudeeren en de noodige voorstellen zou kunnen doen. Hij acht het veel beter om te bevorderen dat de koloniën op de Jaarbeurs een ruime plaats zullen innemen, en dan uit deze koloniale afdeeling een permanente tentoonstelling te vormen, dan om dadelijk met de organisatie van een tentoonstelling aan te vangen.

De heer Brondgeest merkt op, dat de Jaarbeurs ook in de Propaganda-Commissie werd besproken en dat ook daar werd overwogen, om van de Jaarbeurs te profiteeren, indien een tentoonstelling niet dadelijk mogelijk was. Hij geeft daarom in overweging deze aangelegenheid aan de Propaganda-Commissie over te laten, nadat deze hiertoe met eenige deskundigen zou zijn uitgebreid.

Bij meerderheid van stemmen wordt echter besloten, hiervoor een afzonderlijke commissie te benoemen en tot zitting nemen uit te noodigen: Mevrouw van Beresteijn—Tromp en de heeren J. P. T. J. Brondgeest, C. du Mosch, C. R. T. Baron Kraijenhoff, H. E. Levert en Z. G. P. Marcella.

c. De Voorzitter wijst met genoegen op de werkzaamheid van de Commisie voor West-Indië, die met haar beperkte krachten doet wat zij kan om de belangstelling voor West-Indië op te wekken. Zij hield samenkomsten met den heer Kastelejjn, voorzitter van het Suriname Studie-Syndicaat, voor diens vertrek naar Suriname, met den heer Helfrich, benoemd Gouverneur van Curaçao, vóór diens vertrek naar Willemstad en met den heer Mr. Dijckmeester, oud-voorzitter van de Vereeniging voor den grooten Landbouw in Suriname, bij diens terugkeer in Nederland, alles om tot meer samenwerking van West-Indië en Nederland te geraken. Verder heeft zij zich aangesloten bij de pas opgerichte Kamer voor Handelsinlichtingen voor West-Indië, waarin zij vertegenwoordigd wordt door den heer Prof. J. A. Grutterink.

d. Naar aanleiding van een in de vorige Hoofdbestuursvergadering door den heer Tillema gemaakte opmerking, dat Nederlandsche jongelieden, die voor het eerst in Indië aankomen, daar niemand vinden tot wien zij zich om raad en voorlichting kunnen wenden, werd aan de Vereeniging „Toeristenverkeer" te Batavia gevraagd om in deze het noodige te verrichten, waarop het antwoord werd ontvangen, dat het bureau van die vereeniging zich reeds van hare oprichting af voor het geven van alle mogelijke inlichtingen beschikbaar stelde, en dat daarvan ook een druk gebruik wordt gemaakt door in Indië aankomenden. Hieraan moet dus meerdere bekendheid worden gegeven.

e. De heer De Vries heeft met genoegen vernomen, dat de Voorzitter van onze vereeniging een afscheidsvergadering voor repatrieerende Indiërs van de Indische Vereeniging heeft bijgewoond en daar namens „Oost en West" het woord heeft gevoerd.

De Voorzitter zegt, dat dit de eerste maal was, dat de Vereeniging „Oost en West" een uitnoodiging van de Indische Vereeniging ontving, waaraan spreker dadelijk gevolg heeft gegeven. Hij heeft met genoegen deze vergadering bijgewoond.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de Voorzitter de vergadering met een woord van dank aan de leden voor de getoonde belangstelling en aan mevrouw ten Bosch voor de gulle ontvangst van het Hoofdbestuur.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—**;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.